

Pesta 2/14 iuliu.

Va esi dominec'a. | Redact. : strad'a arborelui verde nr. 40.

Nr. 27.

Anulu VIII, — 1872.

Pretulu pe anu 10 fl., pentru Roma t'a 2 galbeni.

Femei'a romana.

— Dupa istoria si poesía. —

(Lectura publica tienuta la 7/19 fauru 1865 in Bucuresti.)

Dómnelor, domniloru!

J. J. Rousseau a dîsu, că mam'a dâ nu numai copilului, dar deja fetului din sinu, facultățile, gusturile, propensiunile, de cari ea inasii este dominata. Diferintiile mari de rase, diferintiile mai mici de familia, diferintiile apoi de la individe la individe, procedu, dupa asta teori'a a filosofului francesu, rru numai de la influintiile esterne, de climatu, de tíera, de traiu, pana si de nutrimentu, ci si-au o prima sorginte in inasii anim'a femeii!

Nu este scopulu nostru sê discutâmu a supra acestei teze. Noi o primimu de bine întemeiata, si déca ea este adeverata, apoi d'tre întielegeti, că nu este studiu mai importantu pentru unu poporu ce aspira a se regenerá, a-si adoperá mijlóccele de civilisare, decâtu studiulu, analis'a sorgintiloru, calitátiloru si a defectelor sa; decâtu deci, studiulu animei femeii din sinulu acelu poporu, fia acelu studiu cu scopu de a corege ceea ce s'ar aflá de amendabilu in acea anima, fia puraminte cu scopu de investigatiune, spre a aflá, o repetu, secretulu glorieiloru si esplicarea vicisitudineloru si a decadelor natiunale! — Inșistu a supra acestui punctu, si éta de ce: alalta-séra, fascinata, vede-se, de laudele alese ce dedea musicei ger-

mane bine inspiratulu nostru colegu, D. Racovitia, o dama romana dícea cuiva: — „Nu voiu vení la cursulu lui Alesandrescu, că-cí tratéza o materia fórte pucinu importanta... audi! sê vorbésca de *femei'a romana!*...“

— Dómn'a aceea s'a judecatu singura!... Presinti'a doșniiloru vóstre, dómnelor mele, reshuna pe *femei'a romana* in contra acelei dómne *romane*... Ea mi-renapoesce curagiulu alalta-séra abatutu!

Ve voiu vorbí dara de femeia romana.

Mai de nainte inșe o declaru, reusít'a întreprinderii mele nu o potu sperá decâtu de la indulgenti'a d'tre. Totulu ce dorescu este, ca nereusít'a mea sê nu fia data pe séma obiectulu acestei lecturi, ca sê aiba dreptate dómn'a... dómn'a de mai susu... D'tre, domniloru, veti convení inșe lesne in a recunósce si dificultatea materiei. A vorbí de femeia, este a vorbí de o religiune a omulu, si ca tóte religiunile, femeia este unu complexu de mistere; ca tóte religiunile, femeia este o dogma, care cere mai multa credintia decâtu investigatiune, mai multa dragoste decâtu analiza... Dî mama, dî mirésa, díceti socia... Si vei avé perceptiunea interna a femeii.

— Intréba-te ce este ea?

— Ea este mam'a, mirés'a, soci'a omului!
 — Tu te vei proclamá superiorulu ei, tu vei face-o, prin legile tale, slav'a ghinseiloru, a haremiloru séu a colibeii tale... Dar ea va fi *mam'a*, *mirés'a*, *soci'a* ta... si atunci, tu vei ingenunchiá la altarulu sclavei tale, ca preotu alu Venerei, ca preotu alu Astarteei, alu feciórei Maria... Frundi'a de Lotus alu dieiesei Egiptene, crucea de lemn alu santei Vergure, devinu sceptre de domnire a femeii, in Egiptu unde legea dîce câ barbatulu se jura supunere femeii, ca si la crestini, la noi, unde preotulu dîce, din contra, câ femeia e *datória a se teme de barbatu!*

Dómnelor si domniloru!

In dóue moduri potemu tratá intrebarea ce ni propunemu ací: séu câ deschidemu foile istoriei, acésta martora a timpiloru, si analiza sâmu tipurile de femei, ale carora etopei ni le-a pastratu; séu câ ceremu respunsu pentru intrebarea nóstra de la literatur'a natiunala. In adeveru, in operile literarie se pastréza cu sinceritate istori'a popóreloru, câ-ci s'a dîsu de cei competinti si s'a doveditu acésta, câ „*Literatur'a este spresiunea Societâti.*“

Din acésta literatura, poesí'a cu deosebire, veri-câtu de originala ar poté sê para, — este geniulu care se presta mai multu la spresiunea simtiemintelor generale ale Societâti. „Poetulu solitaru si independinte, care nu cautá decâtu propriile sale simtieminte si nu acele ale lumii, care lu-incungióra, dîce dlu St. M. Girardin, este o fictiune a poetiloru.“ — Sê cercetâmu dara rapide in operile nóstre literarie poetice, multe pucine, atâte câtu a potutu biruí de a scrie, strabunii nostri, cum dîce cu doiosfa Mitrop. Dositeiu, — sê cercetâmu in ele, unele din inspiratiunile, din mobilele, din impulsunile ce au presediutu la convictiunile, la faptele strabuniloru nostri! Acésta lucrare ecuivala cu a cercetá, intru câtu si cum *femei'a* a fostu primulu resortu alu acelor fapte, prim'a sorginte a acelor mobile si inspiratiuni?

Cari sunt dara pasiunile si simtiemintele ce se descoperu in operile nóstre literarie? in ce mesura asemene simtieminte ni esplica, ni caracteriséza pe insa-si *femei'a romana?* si ce ni spune istori'a natiunala in privirea acestei femei?

A atinge, in marginitulu timpu de o óra,

intregulu claviru alu animei, alu simtiemintelor si afectelor ei, nu este o lucrare de poteriile nóstre.

Din acésta sacra vasta, abié vomu face sê resune câte-va tuse; acele voru formá inse variatulu si sublimulu acordu alu *Amorului*... alu amorului, sub cele mai pure, mai cristaline, si mai sante din tonurile sale. Vomu cercetá, in poemele nóstre vechi, spresiunea *amorului*, a *amorului conjugalu*, a *amorului de copii*, acele fontane nescate de renoire, si de viétia, asiu dîce de nemorire a societâti, a omenirei. Nu vomu omite a amintí, a atrage atentiunea dtre a supra unoru alte spccii de amoru, cari la noi Romanii au fostu nedeslitate de cele mai de susu: amoru de patria, amoru de gloria.

Dómnelor si domniloru!

Amilcaru, unulu din personagele Cleliei a dnei de Scudery, dîce: candu esti in societatea femeiloru, esti silitu sê vorbesci séu de amoru ce ni dau, séu de acela ce dau altora, séu de acela ce au datu, séu de acela ce potu sê deie...“

Sê vorbimu deci dloru de *amoru!*

— Cum iubitu-a roman'a vechia pe sciulu ei?

— Ascultati istori'a dómnei fic'a lui Buciocu, soci'a lui Vasile Lupu. — Erá pe atunci domnu reu peste tíer'a Moldovei, erá reu câ-ci erá strainu: erá némtiulu *Gasparu*, si mai reu nu este decâtu candu domnii nu sciú rondulu si limb'a tierei unde domnescu, dîce M. Costinu. Gasparu e gelosu de Buciocu, ministrulu seu; Gasparu nutresce in anim'a sa o pasiune condannabila pentru soci'a lui Lupu. Despotulu insielatu in dorulu patimei sale, lovesce pe Lupu... Acest'a e aruncatu in temnitele curtii, (pe atunci curtile se intemeiau pe temnitie, d'aceea n'au remasu din ele nici pétra pe pétra!)

— Vedi, dómna, — dîce Gaspar; — dílele barbatului teu sunt in manile mele... Díci câ-lu iubesci; scapa-lu dara!... Tu o poti acés't'a, cu unu surisu, cu o desmerdare.

— Nu dómne; a-lu scapá astu-feliu, este ai da o mórte mai cumplita decâtu aceea ce i-ar poté pregatí crudímea nedreptâti tale!

— Privesce dómna... Éca Lupu in midiloculu aprodiloru, — muncindu pe ulitiele Sucevei, cu ferele la picióre... Nu-lu vei manuí óre?

— Este barbatulu meu, Dómne... Elu

póte munci, póte mori in midiloculu torturei... Férele ce-lu incatenéza sunt férele nedreptátii. ... Ci este si o dí de dreptate!... Nu, nu-lu voi deslegá de férele sale cu pretiulu pe puni. ... Férele tale sunt mai pucinu grele si strivítorie decátu pét'a desonórei!...

Lupu a fostu, nu tardíu apoi domnulu celu mai gloriosu alu Moldovei!

— Cum a iubitu pe sociulu ei roman'a vechia?

— Vedeti pe astalalta Maria, fic'a acestuia-si Lupu... Maritata cu Radzivil, dupa câtu-va timpu interesele parintelui seu (de multe ori interese nepricepute ale parintiloru ruinéza casele filoru!) interesele parintelui ceru despartírea Mariei de sociulu ei.

Dar nu! „Sê fi socotitu antâiu lucrulu, — díce ea, ér nu pe urma!

Si Rucsandra, alt'a fic'a a lui Lupu... Éca gâdele a radícatu toporulu a supra capulu ei, pe pragulu casei, la Némtiu. Unu cventu póte a-i lasá dílele. Díce-lu va? — Nu, nu! Hanulu, sociulu ei nu va fi rusínatu: elu a luat o femeia romana... Toporulu cade... Sangele golgaie... Oróre!... Capulu e desprinsu!

— Esti invinsu. O! Ducu! invinsu de o femeia!

— Cum a iubitu femeia romana pe sociulu ei? Vedeti!...

Dar déca femeia romana vechia ni póte dá nóue moderniloru lectiune de devotamentu si de iubire, este loculu sê vedemu cari erau efectele si influintiele iubirii loru?

Dar Vasile Lupu nu-lu datoresce istoria influintiiloru sociei sale? Au nu la altarulu aceleia a invetiatu elu cultulu binelui, alu dreptátii si alu patriotismului?

Dar victoriile lui Stefanu nu sunt ele detorite animei mamei sale? Dar dómn'a Stanca nu are partea sa din glori'a nemurítoria a lui Mihaiu? Petru Raresiu nu avea elu in dómn'a sa Elena pe Egeria sa inspiratrice?

Si in timpii nefasti ai fanarismului, ai apesárii, ai decaderii natiunale, nu gasimu noi in poesi'a nóstra, dovedi despre unu adeveratu cavalerismu romanu inspiratu de femeia?

Cea d'antâia din doinele ce cetimu in colectiunile de cantece natiunale ale poetului nostru Alesandri, va confirmá pe deplinu acésa asertiune, cá si noi Romanii avuramu, multiumita femeii, evulu nostru de cavalerismu. Si, lucru de remarcatu de indata, esiste o fórte mare asemnare intre simtiemintele ce inspira Romanului femeia, si intre acele sub cari se

agitau, vietuiau Cavalerii cantati de Troubaduri si Truveri, acei cavaleri carii, cum díce Cantu, facusera din femeia obiectulu unui amoru noblu, carele imbuná facultátile morale dirigendu-le la bine.“

Dar éca in sa-si doin'a de care vorbimu; s'o analisámu.

Doina, doinitia.

De-asíu avé o pusculitia, (díce cavalerulu romanu;)

Si trei glonti in pungulitia
Si-o sorióra de barditia!

De-asíu avé, pe gândulu meu,
Unu calu aprigu ca unu leu,
Negru ca pecatulu greu . . .

Éca ací cavalerulu medianu inarmatu; éca amórea lui pentru calulu, companionulu victoriiloru si a vicisitudiniloru sale! Acum, cu *siepte frati*, totu ca dinsulu inarmati si pe smei incalicati, se va destiná cavalesce la vitejii. Elu li va díce:

Siepte frati,
Faceti cruce si jurati:
Vii in veci sê nu ve dati!
Hai copii cu voinicia,
Sê scapámu biét'a mosia
De pagani si de robia!“

Dar acestu típetu alu apesatului contra apesatoriului, acésa sbucnire a patriotismului oprímatu, sciti cui le detorimu? — Femeii! totu femeii! alu careia amoru conducea si pe Romani, ca pe Cavalerulu medianu, la fapte mari si nobile, i inflacará geniulu, lu-frica elocinte, poetu, musicu; lu-frica sê caute pericolele si sê-si espuna viét'a. In adeveru, Doin'a ni spune, cá pe langa arme si frati de cruce, spre a fi cu deseversíre cavaleriu, eroului Doinei nóstre romane i mai trebue amórea acei femeii, in onórea careia sê faca si elu biruinti, sê apere pe veduv'a si pe orfani, sê resbune pe celu nedreptátitu . . . Elu díce dara:

De-asíu avé o puiculitia,
Cu flori galbene 'n cositie,
Cu flori rose pe guritia!
De-asíu avé o mandrulica
Cu-ochisiori de porumbica
Si cu sufletu de *voinica*!

Audíti! cu sufletu de voinica! Candu femeia, mam'a, amant'a, soci'a avú asié su-

fletu, potea sê nu nasca *voinicii*, cari sê lupte vitejesce

Spre-a scapá biét'a mosía
De pagani si de robía?

(Va urmá.)

V. A. Urechia.

Vulpea si dob'a.

Trecandu prin padure nisce-ostasi odata
Uita intr'unu arboru dob'a acatiata.
Ventu 'ncepe-a bate crangile-a miscá,
Cari lovindu in doba, dob'a resuná.
Vulpea o aude dintr'o departare,
Si gandindu câ canta o gaina mare,
Se ia 'ncetu pe sunetu pan' la ea sosesco
Si la ea din tufa cautandu si-graiesce:
— „Ah! ce mai gaina si câtu e de grasa
Cum o sê me ospetu cu tót' a mea casa.“
Díce si ca fulgeru susu la doba sare,
O dobór', o sparge; vai dar ce mirare,
Câ-ci in locu sê afle o grasa gaina
Aff'o doba góla de ventu numai plina.

Sî la noi in tíera sunt unu numeru mare
De barbati d'aceaia, ce 'n ori-ce 'ntemplare
Striga si se lauda câ-su mari *patrioti*,
Dar candu e la *facta* — vedi ca-su *dobe toti*!

Arone Densusianu.

Rapirea Sabineii.

— Comedia originala in unu actu. —

(Urmare.)

Boerescu.

Amice! asculta-me, ce-ti dícu! Noi nu suntemu acum copíi de eri de alalta-eri. Suntemu barbati copti, maturi la esperintia. Lucrulu ne interesédia pe amendoi mai câ in asemene gradu. Sê cautâmu cu curagiu in fatia la reu. Póte câ dóra caus'a disparitiunii ficeii tale nu va fi chiaru cea mai — cea mai — compromitiatória pentru dins'a. Sê ne consul-tâmu amendoi, ce e de facutu? La acést'a inse e necesariu, ca sê-mi enaredi cercustârile mai de aprópe ale disparitiunii ficeii tale, încâtu ti-sunt cunoscute.

Vacarescu (cu unu tonu trist.)

Ah! ce se tiene de acést'a, nimicu mai usioru. Eu, mai nainte de ce asiu fi capetatu

epistol'a ta, la rogarea ficeii mele, care, precum se vedea, nu pré bucurosu se invoisela o casatoria cu unu june ei necunoscutu, ca sê se distraga nitielu i-am concesu, ca pe câte-va díle sê faca o excursiune la o familia cu mine din departe rudenira, la famili'a Campeanu, care credu câ si tîe ti-este cunoscuta, si care posiede o mosía frumósa, cam la diumetate cale de aici spre resiedintia; i-am concesu cu atátu mai virtosu, pentru câ famili'a acea e un'a dintre cele mai onorabile cari mi-sunt cunoscute, si are si o féta de etatea ficeii mele, cu care din institutu inca a traitu totu in cea mai buna amicétia. Fiic'a mea erá deja indepartata, candu sosti epistol'a ta, in care me incunoscintiedi, câ fiulu teu câtu mai curendu ne va cercetá. Dorere! fiindu chiaru in ceva esmisiune oficiósa, epistol'a ta numai dupa câte-va díle o potui desface, si cetí; atunci de locu scrisei ficeii mele, ca sê fía gata, câ in un'a din dílele urmatórie me ducu singuru dupa ea, ca sê o aducu a casa. Eu ajunsei eri la mosía lui Campeanu, si Domnedieule! ce surprindere grozava! In locu sê fi vediutu pe fiic'a mea grabindu inaintea mea, precum asceptasem, vediui pe membri familiei Campeanu esîndu intru intempinarea mea, inse cu astu-feliu de fetie triste si desperate, încâtu in mine de locu se recí sangele, si se nascú suspiciunea pentru óre-care intemplare trista. Cugetulu meu celu d'antâiu fu, câ dins'a va fi cadiutu morbósa de móрте. La intrebarea mea, câ unde e fiic'a mea, si ce face? nici unulu nu voiá sê-mi dé respunsu, si numai la repetítele mele intrebâri potui scóte din ei, câ fiic'a mea in acea nópte a disparutu, si inca pe semne nu singura, pentru câ si unu june, care pe-recuse la ei de câte-va díle, asemene a disparutu totu in acelu timp. Eu in marimea dorerii mele, si fiindu deosebi superatu a supra familiei, care n'a fostu in stare sê-mi padiésca fiic'a mai bine, numai decátu demandai cocieriului, sê întórca caruti'a, si me indepartai in fug'a cailoru. — Fiulu lui Campeanu mai strigà ceva dupa mine, inse eu in furi'a si dorerea mea n'am auditu ce a dísu, si apucaí pe unu norocu pe calea acést'a, care me conduse pana in acestu orasielu, inse de urm'a ficeii mele n'am datu, póte va fi luatu alta cale. Éta amice! trist'a intemplare, éta pusetiunea mea cea desperata, in care me aflu. Ce díci tu la tóte aceste?

Boerescu, (caruia, pe câtu inaintá *Vacarescu* in naratiunea sa, fati'a i se inseniná totu mai tare, la o parte.)

Mai câ nu e nici o indoiéla. Am sperantia,

câ se voru finí tóte bine; sum numai curiosu pentru descurcatur'a acestei tragi-comedie.

Vacarescu.

Amice! tu nu-mi respondi nimicu?

Boerescu.

Ce sê-ti respundu, frate? Precum dîsei, te compatimescu din anima. Inse un'a mi-plesnî prin capu. Ên sê vedemu! Nu e indoiéla, câ mai iute, séu mai tardîu ti-vei gasí fic'a. Te-ai decisu, ce vei sê faci atunci? Sê presupunemu câ seducatorulu, ori rapitoriulu ei, va fi altucum unu june de tréba, din familia buna; sê presupunemu, sê presupunemu cu certitudine, câ tinerii se iubescu, câ dorintî'a junelui este a o luá, séu póte o va fi si luatu de soci'a sa de casatoría. Spune-mi cum ai de cugetu a te portá fatia cu ei la acestu casu?

Vacarescu (cu pasiune.)

Nu vreu sê sciu nimicu de ei, de casatorî'a acést'a; fic'a mea trebue sê vina a casa, — dins'a trebue sê fia soci'a fiului teu, sê fia nor'a ta!

Boerescu (suridiendu.)

E unu complimentu pentru fiulu meu, si pentru mine. (Apucandu-lu de mane.) Numai, nu cugeti amice, câ pré usioru se póte intemplá, câ dupa un'a astu-feliu de intemplare delicata, fiulu meu va fi cam susceptibilu, copíi acestia ai smeului cam toti sunt susceptibili in astu-feliu de privintie — si va resemná la mam'a ficei tale? Dar mai alesu, nu cugeti, câ chiar fic'a ta nu se va invoí nici decátu a se maritá dupa altulu, decátu numai dupa cavalerulu ei? séu dóra voiesci a o silí cu totu pretiulu?

Vacarescu (apucandu-se de capu.)

Nu sciu ce voi face. Capulu mi e greu, si confusu. Lucrulu principalu e inainte de tóte a o gasí, apoi vomu vedé. Déca fiulu teu se va lapedá de fic'a mea, ceea ce dupa astu-feliu de intemplare nu m'asiu mirá de feliu, póte se va gasí altulu. Dar rapitoriulu, seductorulu ei, nu-mi trebue de ginere. Juru!...

Boerescu (intrerumpendu-lu.)

Nu jurá, frate, nu te grabí. Bine dîci, gassesce-o antâiu, dupa acea fâ cum vei aflá, câ va fi mai cu scopu. (La o parte.) Copíi vinu, atentiune! sê nu ne tradâmu!

Vacarescu (se trage la o parte cufundatu in cugete.)

SCEN'A VIII.

Coriolanu, Sabin'a si cei mai de nainte.

Coriolanu (aducêndu pe Sabina de mana.)

Vino Sabino, draga, nu-ti fîa frica, tatalu meu e bunu, marinimosu, ni iérta gresiél'a. De

la noi, dar mai alesu de la tine atêrna, ca cu afabilitatea ta cea nespusa, sê-lu imblandiesci, sê-lu impaci cu fapt'a nóstra, care o comiseramu cu minte usióra, ca nêsce copíi ce suntemu.

Boerescu (intru sine.)

Frumós'a, dragalasia copila! Nu me miru de spulberatulu de copilu, ca s'a inamoratu in ea cu iutiél'a vaporului.

Coriolanu.

Cauta Sabino, éta tatalu-meu.

Sabin'a si *Coriolanu* (redicandu-si ochii vedu pe doi barbati, Coriolanu tresare, éra Sabin'a zarindu pe *Vacarescu* eschiama, si cade de diumetate lesînata in bratiile lui *Coriolanu*.)

Vacarescu (la tîpetulu Sabine se întórce, si cu o paliditate de mórte pe fatia.)

Ah! ce e ast'a? (Se duce la ea, o prinde de mana, si cauta afundu in fati'a ei.) Ast'a e Sabin'a, ast'a e fic'a mea — —

Coriolanu (incremenitu.)

Fic'a lui?

Boerescu (intru sine cu fatia vesela.)

Cugetai indata.

Vacarescu (emotiunatu, si cu ochi inundati de lacrimi.)

Sabino! fic'a mea cea dulce, unic'a mea fica! Tu aici? descepta-te! ah! a moritu, ajutoriu!

Sabin'a (mereu deschidiendu-si ochii.)

Tata, tata! érta-me! (Se dimite in genunchi inaintea lui.)

Vacarescu.

Sê te iertu? Ah! acum mi-aducu a minte. Ce facusi copila ratecita? — Oh rusîne, desonóre — —!

Coriolanu.

Domnulu meu! N'am onóre a te cunósce; déca esti tat'a acestei fiintie incantatórie, atunci trebue sê ai anima omenésca in sinulu domniei tale, cauta la ea, câtu e de palida! Nu dîns'a e devina, ci eu, eu singuru numai, vérsa-ti tóta man'á a supra mea!

Boerescu (la o parte.)

Bravo copile! Are singe de Boerescu!

Vacarescu.

(Acum antâiu observandu pe *Coriolanu*, cu furia.) Si cine esti tu, care cutedi a luá sub protectiunea-ti pe fic'a mea cea nefericita, si care dîci, câ tu singuru esti de vina? Ah! asié dara tu esti rapitoriulu seductorulu ei? Cine esti? (cu manía apropiandu-se de elu, si cu ochi fulgerandi.) Ori cine sê fii, tremura de isband'a unui tata, vatematu in ceea ce e mai

scumpu pentru elu, in onórea sa, in afectiunea sa parintésca. Mai odata cine esti?

Coriolanu.

(Nu cutédia sê respunda, se uita la tatalu-seu.)

Boerescu (pasiesce aprópe de elu, si cu mania simulata.)

Copile, pentru ce nu respondi la intrebarrea acestui barbatu demnu? Sê respondi fara amanare!

Coriolanu (imbarbatatu, catra *Vacarescu*.)

Domnulu meu! Eu sum *Coriolanu* —

Vacarescu.

Coriolanu — ce *Coriolanu*?

Coriolanu.

Coriolanu — *Boerescu*. Éta tatalu-meu!

(*Finea va urmá.*)

M. Mircescu.

Descantecu de deochiu.

— Din Maramuresiu. —

plecatu *Niculae*

De la cas'a lui,

De la mész'a lui,

Sanetosu,

Veselosu,

Pe cale,

Pe carare,

Pe drumulu celu mare;

Candu a fostu in mediu de cale,

I-a esítu spre 'ntimpinare

Nóue moroi,

Nóue strigoi,

Nóue moróie,

Nóue strigóie,

Nóue slabinóce,

Nóue fefanóce.

Tóte s'au ciuditu,

Tóte s'au miratu,

Capulu i-au mancatu,

Trupulu i-a secatu,

Ér elu a recnitu,

Si s'a chinuitu,

Nime nu l'a audítu,

Numai maic'a Domnului

Din pórtá ceriului,

Si cum l'a audítu,

Indata a coborítu,

Pe scara

De céra,

Cu faclii aprinse,

Cu vangelele deschise,

Si catra elu dîse:

„Ce recnesci,

Ce te chinuesci?

Nu gandí nimica,

Câ trei descantatori maná-ti-oiu,

Trei cutíte a mana dati-oiu;

In man'a drépta bucinu de auru,

In man'a stanga bucinu de argintu;

Cu bucinulu vei buciná,

Cu trimbiti'a-i trimbitiá

In lume peste lume,

Osu cu osu,

Medua cu madua sê se adune,

Sê fii mai senetosu,

De câtu cum ai fostu;

De ti-i prin strigare,

De ti-i mirare,

De ti-i prin amblare,

De ti-i prin mancare,

De-i prin de deochiu,

De de ochiulu de féta etc.

De de ochiulu de barbatu etc.

De esti deochiatu de codru,

Pice-i frundi'a,

Sece-i trupin'a,

Usce-i-se radecin'a;

De esti deochiatu de apa,

Sê sece vadurile,

Sê se crepe pietrile,

Ér tu sé remaiu

Mai sanetosu

De cum ai fostu!“

T. Michnea.

Georgiu Miksa

despre originea Romaniloru si starea loru civila.

(Urmare.)

La aceste respundemu:

a) C. Schuller, care numai superficialmente a studiatu limb'a romanésca, si nu a sciutu ortograffi'a si gramatic'a ei, — si care cu nimic nu a probatu total'a abatere a limbei poporului romanescu de la vechi'a limb'a romana, — nu póte fi jude competentu in cestiunea acést'a;

b) Scriitorii Calcocondila, Lauonicu, Aenea, Silviu, Istvanfi, si Illia, la cari se provóca Miksa, si cari toti au fostu ignoranti de limb'a romanésca, in pasagele memorate nimicu

nu vorbescu despre form'a limbei poporului romanescu, ci ei amintiescu numai acea coruptiune a limbei romanesci, sub care coruptiune se intielege vîrirea cuvintelor straine in limb'a romanésca, aceste cuvinte inse nu facu limb'a neromana;

c) Din acea impregiurare, câ Italiieni, si cei ce sciú limb'a latina, nu intielegu limb'a poporului romanescu, nu se pôte ratiunabilu combate romanitatea limbei romanesci; precum nu se pôte combate nici romanitatea limbei italiene, pe care latinii chiar asié nu o pricepu, cum nu pricepu cea romanésca;

d) Diferinti'a între limb'a poporului romanescu si limb'a latina si cea italiana, nu pôte servi de argumentu in contra romanitãtii poporului romanu: precum din diferinti'a limbei Romãnilor antici, (carii afara de limb'a cea culta latina au avutu si limb'a poporala romana,) nu se pôte argumentá in contr'a romanitãtii vechilor Romani; precum din diferinti'a limbei slovacilor de limb'a polóna nu se pôte combate originea slavéna a slovacilor; precum din diferinti'a limbei Sasoniloru transilvaneni de cea germana nu se pôte incheiá in contra originii germanice a poporului Sasonu din Transilvania.

La pag. 16 Miksa scrie, câ Romanii au lapedatu alfabetulu cirilicu mai nainte de a se fi ingrigitu despre bun'a suplinire a aceluia prin literele latine; si câ Romanii nu aru avé abecedariu generalminte primitu.

La aceste asertiuni false observâmu urmátóriele:

a) Literatorii romani, mai nainte de a lapeda alfabetulu cirilicu, s'au ingrigitu de ratiunabil'a suplinire a literilor cirilice cu litere latine séu romane. Ori cine pôte vedé ast'a din opurile ortografice si gramaticale ale lui Samuilu Miculu (Klein), Georgiu Sincai, Ioane Deleanu (Budai), Petru Maioru, A. Tr. Laurianu, Gavrilu Munteanu, Timoteu Ci-pariu etc.

b) Câ alfabetulu romanescu cu litere latine si ortograf'a romana s'au acceptatu de tóta romanimea inteligenta.

La pag. 16, si 17 díce, câ e absurditate, deformitate, a folosí in scrierea romanésca ortograf'a cu litere latine, care nici Romanulu, nici altulu nu o cunósce.

La acésta frasa necalita reflectâmu:

a) Alfabetulu latinu cu ortografia romanésca mai bine corespunde naturei limbei romanesci, etimologiei cuvintelor, decátu ori care altu alfabetu Ori cine se pôte convinge

despre ast'a din opurile ortografice si gramaticale romane, mai susu insírate;

b) Ortograf'a cu litere latine e intielésa de ori ce omu daruitu cu minte intréga. Se 'ntielege inse de sine, câ trebue invetiata, câ-ci in casulu contrariu intru adevéru, ni se va pare — neintielésa, intocmai ca lui Miksa.

La pag. 19, si 20 scrie, câ literatii romani mai noi lapeda din scriere pe: *ty* si *ny* usuatu in limb'a poporului romanu, si in locu de: *tyám* (hivok), *tyár* (épen), *oty* (szem), *tyept*, *gyáce* (jég), *nyamc* (német), *vétyu*, ei scriu: *chiam*, *chiar*, *ochi*, *peptu*, *ghiacia*, *vechiu*.

La aceste asertiuni, pe câtu de nefundate, pe atátu de neghióbe, numai atát'a reflectâmu: „Risum teneatis amici!“ Celu-ce numai atát'a cunoscentia are despre limb'a nóstra, nu merita sê stâmu cu elu la vorba seriósá in privinti'a acésta. Nu potemu inse a nu áccentuá, câ trebue cine-va sê aiba multa cutezantia si impertinentia, spre a poté vení in publicitate sê vorbésca despre lucruri, de cari nici idea n'are.

La pag. 21 Miksa aseréza, câ dupa alfabetulu cirilicu elementulu slavénu chiar asié e (mai dóra ma aprópe) afinu limbei romanesci, ca celu latinu.

Acést'a asertiune nu pôte sê aiba nici o valóre, câ-ci:

a) Pamfletistulu nostru in brosiur'a sa cu nimicu nu a probatu, câ elementulu slavénu ar fi afinu limbei romanesci, precum e elementulu latinu; si apoi din alfabetulu cirilicu nu se pôte incheiá la afinitatea limbei slavéne cu limb'a romanésca, — precum nici de la literele latine usitate in limb'a germana in unele opuri, nu se pôte díce, câ limb'a germana e afina cu limb'a latina;

b) Petru Maioru in „Istoria pentru inceputu Romaniloru“, la pag. 318 a probatu destulu de chiaru, câ limb'a romana nu e afina cu cea slavéna, si câ pentru câte-va cuvinte slavene, vîrite in decursulu secliloru in limb'a nóstra nu i se pôte denegá caracterulu latinu. Astu-felu nu se pôte díce nici despre limb'a magiara, câ e afina limbei slavene, pentru o multíme de cuvinte slavene ce se afla in ea.

La pag. 16—19 Miksa polemiséza cu gramatistii nostri Negrutiu si Puscaruiu. — Eu lasu sê respunda dinsii, déca voru aflá cu cale. —

(Va urmá.)

Gavrilu Popu.

Primulu amoru.

— Naratiune de Ivanu Turgenjev. —

(Urmare.)

Si apoi me impregiurá éra o tacere muta, cum e adese nainte de reversatul dioriloru. Inca si grelius incetara de a cantá, numai o inchidere de feréstá mai audí unde-va.

Mai stetu' inca timpu multu asié, fara nici unu scopu, pana ce in fine rentornai in chili'a-mi si me culcai de nou in patulu recitu deja.

XVII.

In diu'a urmatória numai fugitivu vedui pe Sinaid'a, ea calatoriá cu mama-sa in o birja, inse unde ? nu sciu.

In locu de acést'a convenii inse cu Lusin — ca-rele inse abié mi-primi salutarea — si cu Malevschi. Junele conte surisa indata si me agrai cu o amicétia fórté deobligatória. Dintre curtenitorii princesei numai elu reesi a ajunge in curtea nóstra, si de a-si eluptá deosebit'a binevointia a mamei. Din contra tat'a nu lu-iubiá de feliu si lu-primiá cu o curtenia rece.

— Ah monsieur le page, — incepú Malevschi, fórté me bucuru de ocasiunea convenirii cu dta. Cum ti-se afla regin'a incantatória? In momentul acést'a fati'a lui gingasia si frumósa asié mi-parú de patrundiatória; din contra elu privi la mine, cu unu aspectu n fernalu, in câtu nici nu-i respunsei.

— Dta si acuma esti inca totu maniosu? — continuá elu.

„Cu tóte câ n'ai avé causa spre acést'a. Eu nu te-am numitu aprodu, inse in giurulu regiáneloru in continuu debue sê existe aprodi. Totu-si mi-permite sê te facu atentu, câ dta ti-implinesci reu oficiulu.

— Cum asié?

— Aprodulu ar trebui sê nu se desparta nici odata de dóm'n'a sa; sê scia totu ce face acést'a, si se o pândesca dîu'a si nóptea, — adause elu cu o vóce mai móle.

— Ce vrei sê dîci prin acést'a?

— Ce vreu sê dîcu? Mi-para, câ me esprimai destulu de chiaru. — Dîu'a si nóptea. Dîu'a inca cale vale. Dîu'a e lumina si ambla ómeni; inse nóptea — nóptea usioru se póte intemplá ceva nenorocire. Ti-recomandu: nu dormi. Adu-ti numai a minte: in gradina, la fontana; — aci ar fi cu scopu sê-ti deschidi ochii. Dta mi-vei multiamí inca pentru sfatulu acést'a.

Malevschi rise si se departá. De siguru elu nu atribuiá ceva insemnatate seriósa cuvinteloru sale, scieam inse, câ e vestitu despre acea, câ adamanesce pe toti ómenii cu óresi-care istetíme, care insusíre o practisá mai vértosu in balurile mascate. Caus'a acestei istetimi — ce si-o manifestá cu o arte falsa: de a insielá, a adamaní si a ispití pe altii — érá mai virtosu caracteru-i mincinosu...

Dar de cumva elu voi sê me adamanésca numai, de si totu cuventulu lui mi-mistuiá anim'a cu unu veninu omoritoriu. — Mi-ferbiá sangele in capu. Séu asié sê fia óre? — cugetai, — asié dar nu fure

fera basa suspitiunile mele de eri!... Nu in vanu me atrase ceva in gradina!... Acést'a inse nu e iertatu sê se intemple; acést'a nu se póte! — strigai cu vóce nalta, batendu-me cu pumnulu in pieptu, de si ce e dreptu, nici eu nu scieam in deplinu ce intielegu prin acést'a... dóra insu-si Malevschi ar voi a treee in gradina? — cugetai, — destulu de nerusínatu ar fi de ar face acést'a... séu dóra altulu cine-va (gardul nostru érá fórté micu si se potea trece usioru); vai de acel'a care va cadé in man'a mea. Nu i-asi sfatuf nimeni sê convina cu mine acolo.

Sciea tóta lumea si ins'a-si tradatóri'a (intru adeveru o numí tradatória), câ sciu a-mi res-buná. —

Rentornai in chili'a-mi, luai din puiulu mesei unu cutítu anglesu, ce lu-cumperasem nu de multu, i probai taisiulu si incretíndu-mi fruntea lu-pusei in pusunariu cu unu propusu rece si firmu, ca si cum acést'a ar fi numai unu lucru de tóte dílele. Anim'a mi se implú de reutate si impetrire, mi-sbêrcii sprincenele, budiele mi-tienui inchise pana ce inoptá. — Amblam de ici cólea tacutu stringéndu plesele in pusunariu, pana ce se incaldísiera cu totulu, câ-ci me preparam spre unu-ce infioratoriu. Aceste simtíri neindatinatate si recinti me preocupara cu totulu, in câtu abié mai cugetam la Sinaid'a.

Mi-viniá in minte totu Aleco, junele tíganu, (din poesi'a lui Puschin: „Frumosule june, spune-mi unde te duci? — Remani mai bine si mori!“ si éra: „Totu esti stropitu de sange!... Oh ce ai facutu!... Nimicu!“) Cu ce surisu amaru repetiam cuventulu acést'a: „Nimicu!“ Tat'a nu érá a casa, mam'a inse, care de unu timpu incóce in continuu érá neimpaciuita, mi-observá aspectulu tragicu si me agrai cu ocasiunea cinei: „Ce e cu tine? Asié prospiciezi cá siórecele in tarátie?“ Eu i respunsei numai prin unu zimbetu blandu, cugetandu intru mine: oh de ai scí! — Orologiulu batú unu-spre-diece óre, me departai la chilia-mi, inse nu me desbracai, asceptai mediulu noptii, pana ce in fine ór'a fatala sosi. — Éta timpulu! — murmurai crásicandu si imbumbandu-me pana in grumadi, si plecai in gradina.

Cu multu mai timpuriu mi-alesesem deja unu locu aptu, de unde sê potu pandí. In capetulu gradi-nei unde conveniá gardulu cu murulu, ce despartíá medi'a nóstra de a princesei, érá unu mestécanu singuratecu, intre a caruia rami tufosi, cari atingeau pamentulu, me poteam ascunde cu comoditate si in câtu depindea de la intunecimea noptii poteam vedé tóte ce se intempla in giuru de mine.

Aprópe de acést'a sierpuiá o calióra pe care debuí sê trecu in secretu. Acést'a conducea la unu gardu de spini, pe carele se observau urme próspete, apoi ajungea de aici la unu cercu de tufisii desu. Me furisaii langa mestécanu si proptindu-me de trupin'a-i, incepui a pandí.

Chiar asié érá de frumósa nóptea ca cea de eri, cu deosebire, câ pe ceriu pluteau nori mai pucini, in câtu tufisiele ma si florile mai nalte se poteau observá chiaru. Primele mominte ale asceptárii mi-parura obositorie si mai nu amare. Eram decisu la tóte si numai despre acea meditam, óre cum sê inceptu: óre mai bine ar fi sê-lu agraiescu cu o vóce aspra: Unde mergi? Stai! recunósce... séu mori!“ séu sê-lu strapungu indata...

Tóta vócea, tóta tremurarea si sioptirea mi-cau-

sau suspitiune si mi-pareau neindatinata... Fui gata... me aplecai. Inse trecu astu feliu o jumetate de ora, trecu si o ora, cursulu sangelui mi-deveni mai moderatu, fruntea mi se mai recori. Me convinsei, ca dora totu-si preparatiunile mele fure numai in vanu, ca am jocalu rola comica si ca Malevschi glumi numai cu mine. Deci mi-lasai loculu de pandire si trecui peste gradina. Nu se audia nicairi nici unu sgomotu; totulu era in linisce, inca si canele-ni dormia sgluitu langa porta.

Me urcai pe ruine, privii spre campia intinsa, si cugetai la convenirea mea cu Sinaid'a in loculu acest'a apoi me afundai in meditatiuni... De odata tresarii. Ca si cum asiu fi auditu o cartiaire de porta, apoi pocnirea unei nuele uscate. Fui josu era cu doue sarite, si luai o positiune atenta. Prin gradina audii nisce pasi repedi, usiori, inse cauti. Aceia veniau totu mai aproape de mine. „Eta-lu, eta-lu aci in fine!“ — mi sbocoti anim'a. Mi-scosei tramurandu cutitul din pusunariu, lu-deschisei, — ochii-mi scaparau nu sciu de ce schintei; perulu mi se sberli pe capu de frica si de mania... Pasii se apropiau chiaru in dreptulu meu, me lasai la pamentu si apoi din ce in ce me totu apropiiai spre dinsulu... VEDIU unu barbatu... Oh Ddieule! Era tatalu-meu!...

Lu-cunoscui indata, de si era invescutu in minte'a-i sura, si si-trase palari'a pe ochi. Elu nu me observa. — De odata glosulu „Othello“, — decisu spre asasinare, — se stramuta intru unu copilu de scola...

Asie me cuprinse unu cutremuru la vederea tate-meu, in catu nu-lu observai nici de unde vine, nici unde trece, ci numai dupa ce se liniscira era tote in giuru de mine me scolai si cugetai, ca ore ce are tat'a aici noptea in gradina? De spaima mi-scapai cutitul din mana in erba si nici nu mi-veni in minte se-lu cercu, asie mi-era de rusine. Indata mi-redobendii prisinti'a. Totu-si rentornandu catra casa, me apropiiai de scaunulu meu de sub tufisii si privii de aici catra ferestele dormitoriului Sinaidei.

Tabelele pucinu rotunde sclipiau in veneti'a obscura la lumin'a lanceda a ceriului de nopte. De odata li se stramuta colorea... VEDIU de dupa ele... vediiu chiar... ca o mana cauta lasa a descinde o pierdea alba, din ce in ce, pana in fine astupa tota feres't'a, apoi remase totu astu-feliu.

Ce pote se insemne acest'a? — intrebai intru mine rentornandu in chilia-mi. — Ore e visu? Intipuire? seu... Suspitiunile ce mi se escara de nou, asie erau de curiose, in catu nu poteam se le sportu.

XVIII.

Candu me scolai in diu'a urmat'oria, me dorea capulu. Iritatiunea de eri mi-trecu, se stramuta in o nesigurantia torturatori'a si tristeti'a necunoscuta pana acum naintea mea, ca si cum s'ar fi stinsu ceva din mine.

— Ce s'a intemplat cu dta, de esti ca epurele de mare a caruia creri lipsescu de jumetate din capu? — me intrebà Lusiu cu carele convenii.

Sub dejunu esaminai in secretu atatu pe tat'a, catu pe mam'a. Elu era pacnicu ca de comunu, era ca de comunu iritata. Aceptai ore nu va se-mi

adreseze vre-o doue cuvinte amicale, ce indatinà a une-ori; inse elu tacea.

— Dar se enarezu tote Sinaidei, — cugetai intru mine, de stricatu nu-mi pote strica, si asie e rup-ta deja relatiunea nostra.

Me dusei la ea, inse nu i spusei nimicu, ma nici nu mi-potui petrece cu ea pe cum voisem. Unu copilu de 12 ani alu princesei, carele era cadetu, venise din Petru-pole a casa pe vacatiune. Sinaid'a me conduse de locu la fratele-seu.

— Iubite Vladimire! — duse ea, acest'a fu prim'a data candu me grai astu-feliu, — fii amicalu cu tinerulu dtale amicu! Si dinsulu se numesce Vladimiru, te rogu iubescu-lu in catva, e sburdalnicu inca pucintelu, inse elu are anima buna. Aréta-i Nescucinoiulu, esi cu dinsulu la preambulare, ia-lu sub padi'a dnei-tale. Asie dara, ca vei face bunetatea acest'a? Si dta esti atatu de bunu!

Si ea si-puse man'a cu incredare pe umerulu meu, si eu nu scieam era ce se intempla cu mine? Presinti'a acestui copilu me stramuta era in copilu. Cautai tacutu spre cadetu carele me mesura cu o privire muta. — Sinaid'a erupe in risetu, apoi ne impinse pe ambii catra olalta: Imbraciosiati-ve dar, copii!...

Ne imbraciosiaramu.

— Conduce-te-voiu in gradina? — intrebai de cadetulu.

— Voiu se mergu bucurosu, — respunse elu cu o voce cruda.

Sinaid'a incepu a ride de nou. Observai, ca fati'a ei nu respira nici odata inca astu-feliu de rosietia incantatori'a. Descinsei in gradina cu cadetulu. In gradin'a nostra era unu laluntiu anticu. Urcai pe Voldemarulu meu pe scandur'a angusta, si incepui a-lu laluntia. Elu siede nemiscatu in vestmentu-i uniformu, din panura grosa, cu tiviture aurite, si se tienea cu putere de fune.

— Desbuna-ti gulerulu! — i dusei.

— Noi suntemu dedati cu acest'a, — respunse elu, si incepu a tusi. Reducea la soru-sa, — deosebitu ochii-i mi-revocau in minte pe Sinaid'a. Me bucuram ca me potu manifestà bunu in catva in privinti'a lui, pana ce tristeti'a de mai nainte, mai ca nu-mi rumpea anim'a. Deja sum era copilu, — cugetai, — pana ce eri, ... mi-veni in minte unde mi-pierdusem eri nop-te cutitul, ce lu-gasii era norocosu. Cadetulu lu-ceru de la mine, taia cu elu o crenga de rachitia, ciopli unu fluerasiu, si incepu a fluerà. Asemenea a flueratu si Othello.

Inse cum totu acestu Othello planse ser'a, si cum inundà man'a Sinaidei cu lacrimile sale, candu lu-intelni acest'a intr'unu anghiu alu gradinei si lu-intrebà, de ce e asie tristu? Asie mi-curgeau lacrimile, in catu ea se infiorà.

— Ce te-a aflatu, iubitu meu Voldemar? — repeti ea, si vedindu, ca nu-i respundu din caus'a plansului, voi se-mi sarute fati'a udada de lacrime. Mi-intorsei inse fati'a de catra dinsa si suspinau plan-gendu:

— Sciu deja tote. Pentru ce ti-bati jocu de mine?

— Ah! Vladimire, eu am pecatuitu in contra dtale...

(Va urmà.)

S A X O N I E

Conversare cu cetitóriele.

— Pesta 12 iuliu. —

(Revoluțiunea spirituală, — pagub'a birtasiloru, — fizionomi'a dietei viitórie, — déca si femeile aru alege, — cum ar fi mai bine, — candidatii si alegatóriele, — multi candidati, — déca s'aru alege numai femeii.)

Revoluțiunea spirituală se va sfîrși acusi in tîera, cîci — alegerile de deputati peste cîte-va dîle se voru incheiá in tóte partile.

Mare paguba — pentru birtasi!

Despre rezultatul se póte dîce, cî sunt multi alesi, dar pucini chiamati. Dar ast'a nu ne privesce pe noi. Nu suntemu politici. Atât'a inse si noi potemu constatá, cî fizionomi'a dietei viitórie va diferi multu de cea trecuta. S'a facutu o schimbare radicala. Au cadiutu o multîme de deputati tineri, si in loculu lor s'au alesu totu betrani carunti si cu capulu plesiu.

Va sê dîca diet'a viitória nu va fi atátu de interesanta, ca cea trecuta — pentru femeii. Prin urmare dara nici galeri'a damelor nu va mai fi atátu de plina; sêu déca se va si implé cîte odata, ast'a se va intemplá numai la ocațiuni mari, candu va avé sê vorbésca vr'unu deputatu tineru.

Altu-felu ar fi ast'a, déca si femeile aru avé dreptu de alege. Atunce diet'a de siguru ar avé alta fizionomi'a. Totii deputatii aru fi tineri.

— Eu nu credu ast'a, — mi-observá a de-una-di unu malitiosu, spunendu-i totu acésta parere.

— De ce?

— Femeile din capitala aru alege deputati tineri, inse cele din provincia aru tramite la dieta totu betrani, — dîse mai departe amicul meu in locu de respunsu.

— Dar pentru ce?

— Pentru ca tinerii — sê remana a casa, — incheiá dînsulu.

Va sê dîca, cum ar fi mai bine pentru candidatii tineri: déca femeile aru avé sêu nu aru avé dreptu de alege?

Déca si femeile aru alege, candidatii aru avé mai multa zóla.

Alegatóriele nu s'aru multiamí ca respectivulu candidatulu sê-si pronuncie program'a in publicitate, inaintea toturora; ci aru pretinde, ca dînsulu sê mérga la fia-care a casa, si acolo sê-si desvólte program'a sa.

Inse bietii candidati aru avé si spese mai mari. Acuma alegatorii se potu capacítá de bunetatea programei candidatului — prin o bute de vinu; atunce inse aru trebui sê-si mai deschida pung'a, pentru cî femeile nu se potu indestulí cu o bute de vinu; ele pretindu mai multu... nesce presenturi... Aru avé apoi candidatii ce cumperá la masle, crinoline, slaijne etc.

Va sê dîca nu aru fi bine, déca si femeile aru avé dreptu de alege.

Inse atunce candidatii aru avé unu traiu multu mai placutu. In locu de cortesii, cari amirósa a ra-

chiu, ei aru fi intimpinati de nesce fecióre, cari respandescu parfumulu dulce; in locu de nesce barbati duri, ar fi sarutati de nesce neveste dragalasié, — si in locu de bratiéle vênjose si mangite ale unoru alegatori, ei aru poté cadé in fragedele si dalbele bratie femeiesci.

Apoi respectivii candidati aru fi scutiti de unele neplaceri, d'a dá bancheturi — la dorintia comuna in cutare otelu; alegatóriele ospitale n'aru permite nici odata, ca iubitulu lor candidatulu sê mérga a banchetá la otelu, ci tóte aru emulá a dá tracte in onórea lui, ca astu-felu si ele sê póta escelá in artea bucatariei, si sê se póta laudá cî „concetatianulu“ candidatulu a prandítu la ele. Deci in locu de a spesí candidatulu pentru alegatorie, inca aceste aru spesí pentru elu.

Va sê dîca, totu-si ar fi bine, déca si femeile aru avé dreptu de alege!

Ba.

Atunce aru fi o multîme de candidati. Mai fia-care femeia ar avé candidatulu seu.

Déca o muiere ar trai reu cu barbatulu ei: s'ar nisui a-lu face deputatu. Éta unu candidatulu!

Déca o domnisióra ar iubi pe unu tineru, inse acest'a ar fi saracu: respectiv'a, ar lucrá pentru alegerea acestuia de deputatu. Éta alu doile candidatulu!

Déca o veduva ar voi sê-si depuna velulu, veduviei, ar protegiá si ea pe vr'unu veduvoiu. Éta alu treile candidatulu.

Déca cutare domnisióra, care invétia musica, ar votá, — ea ar alege de deputatu pe — tinerulu seu invetiatoriu de musica. Éta alu patrale candidatulu!

Déca unele domnisióre (crescute dupa cultur'a moderna) s'aru apropiá de urna, ele aru votá totu pentru nesce oficiari. Éta alu cincile-siese, si Domnedieu mai scie alu cîte-le, candidatulu!

Si intre atátia candidati apoi in fine, nici unulu n'ar poté obtiené o majoritate de voturi.

Va sê dîca ar fi mare gâlcéva la alegeri.

Asié dara e mai bine, — ca femeile sê nu aléga.

Atunce...

Dar asié e si acuma... De ce sê incepemu dara cu *atunci*? Este bine asié?... Da!...

Sciti pentru ce?

Pentru cî femeile avendu dreptu de alege, ele n'aru alege de deputatu nici unu barbatu. Ele s'aru alege pe sine inse-le!

Si in casulu acest'a s'ar nasce unu periculu mare.

Antâiu: nu s'ar gasi presiedent'a de etate, — nepotendu-se constatá care e mai betrana, — si astu-felu biroulu camerei nu s'ar poté constitui;

A dóu'a: presiedent'a ar fi silita pré a dese ori a indrumá pe oratori la ordine, de óra-ce femeile — precum dîce Labiche — mai multu vorbescu despre *cine-va*, decátu despre *ce-va*.

A trei'a : domni stenografi s'aru bolnavi de obosela . . .

Gluma de gluma, dar femeia remana femeia ! Numai astu-felu este ea adorabila. La din contra devine o — caricatura.

Iosifu Vulcanu.

CE E NOU ?

☞ Acest'a e nrulu celu de pe urma, care se mai tramite celor ce nu si-au rennoitu inca abonamentul. Ne rogâmu dara a nu intardiâ multu !

*** (*Alegerile de deputati*) acusi se voru incheia si in Transilvania. Pan'acuma s'au alesu 367 de deputati; dintre acestia 233 sunt guvernamentali si 134 opositiionali. In septeman'a trecuta opositiunea fu mai norocosa, si a reocupatu câte-va cercuri de la guvern. Éta bilantiulu ! Guvernulu a ocupatu de la opositiune 53 de voturi, éra opositiunea a euceritu de la guvern 25; câstigulu guvernului (fatia cu proportiunea din diet'a trecuta) e 28 de voturi. De la esirea nrului trecut se alesera 5 deputati romani, si a nume unu opositiunalu : Georgiu Popu in Solnoculu de mijlocu, si patru guvernamentali : Petru Mihali si Vasiliu Jurca in Maramuresiu, Alesandru Buda si Vasiliu Buteanu in Chioru. Asié dara pan'acuma sunt 20 de deputati romani; dintre acestia 9 opositiionali si 11 guvernamentali.

*** (*Societatea Petru Maioru*) a tienutu ultim'a sa siedintia in acestu anu scolasticu la 11 iuliu, dupa urmatóri'a programa : 1) „Descépta-te Romane!“ — cantatu de corulu vocalu ; 2) reportulu secretariului C. Ungareanu despre activitatea si starea materiala a Societâtii ; 3) reportulu comisiunii pentru cercetarea cassei societâtii ; 4) dispositiune relative la localitatea Societâtii ; 5) alegerea comisiunii pentru priveghierea averii si obiectelor societâtii pe timpulu ferieloru scolastice ; 6) „Versulu unui Romanu“, poesia de Andreiu Muresianu, declamata de Zavoianu ; 7) Discursu intru memori'a lui Heliade, de Hasdeu, pronunsiatu de Iosifu Ciuciu ; 8) „Desperatul“, poesia de Ionu Iovitia, declamata de Teodoru ; 9) „Versificatiunea“, disertatiune, compusa si cetita de Georgiu Vuia, (se va publicâ in fói'a nóstra) ; 10) „O privire peste situatiunea societâtii“, disertatiune, compusa si cetita de G. Liuba. In fine presedintele Iosifu Vulcanu ceti unu poemu dramaticu alu seu, inca nepublicatu. Dupa aceste corulu vocalu éra-si cantâ : „Hai sê dâmu mana cu mana!“ Apoi dupa formalitâtile indatinat'e siedintia se incheia in mijloculu unui entusiasmu generalu.

*** (*In favorulu teatrului nationalu*) câti-va studenti din Blasiu arangiara in 3 iuliu o reprezentatiune teatrala. Vinitulu curatu fu 10 fl., care s'a transpusu la secretariulu comitetului. Laudandu zelulu junimii, care vine sê contribuiesca la infintierea unui institutu atâtu de salutariu pentru desvoltarea cultu-rei nationale, sê inregistrâmu câte-va síre si despre ins'a-si reprezentatiunea ! S'a jocatú : „Rusaliile in satulu lui Cremine“, vodvilu in unu actu de V. Alesandri. Rolurile fure astu-felu impartite : Dlu Ioanus Galuscus vechilulu mosiei si profesorulu in satu — B. Bianu stud. IV cl. ; Tachi Resvratescu subprefectu, B. Milaciu stud. V cl. ; Tóderu Buimacila vornicu in

satu, Iacobu Popu stud. V. cl. ; Vasiliu Veveritia fruntasiu de satu, P. Toganu stud. IV. cl. ; Susana nevést'a lui Tóderu, dr'a Emilia Baritiu scolaritia ; Georgiu alu Saffei tieranu, Carolu Brestovschi stud. IV cl. ; unu giandarmu, Iuliu Mare stud. IV cl. ; Catrina, dr'a Ana Toganu scolaritia. Tierani si tierance, totu studenti si scolaritie. Dupa piesa urmara dóue declamatiuni : „Roman'a“, poesia de I. Papfu, declamata de dr'a Emilia Baritiu ; „Umbr'a lui Mihaiu Eroulu“, poesia de Georgiu Bucsia, declamata de B. Bianu. Petrecerea se incheia cu o multiamita adusa publiculu de I. Popu. Conducatoriulu teatralu fu Ioanu Hobianu studinte absolutu.

*** (*Institutulu Heliade.*) Dni Stefanu Velescu si Alesandru Radu au fondatu la Bucuresci unu institutu de educatiune nationala, intitulatu : „Institutulu Heliade.“ Toti Romanii voru salutá cu bucuria acésta întreprindere de cultura !

☉ (*Institutulu „Albina.“*) dupa prob'a de bilantiu presintatu in siedintia plenaria din 1 iuniu a consiliului de administratiune, prin operatiunile de pan'acuma represinta unu câstigu e 7131 fl. 95 cr.

*** (*Monumentulu lui Heliade.*) pentru care unele foi de la Bucuresci deschisera liste de subscriere, nu se va aredicá in curendu. Subscrierile nu innaintéza de felu, cá-ci — dorere ! — publiculu si din asta propunere face politica, ma inca nici diarietile nu se potú innaltá peste spiritulu de partida. Unii au propusu si retiparirea operiloru lui Heliade, inse nici ast'a nu se va poté realisé. Cu adanca dorere de anima suntemu siliti a inregistrá aceste.

*** (*Oratori femeiesci.*) Diarietile scriu despre o intemplare curiosa in felulu seu. Intr'unu orasiu din Ungaria femeile arangiara unu conductu de faclfi cu musica si cuventári in onórea deputatulu alesu. La acésta ocaziune unu oratoru de genulu femeiescu facú atâtu de cumplite atacuri guvernului si partidei sale, incâtu indata i se dispuse si esecutá arestarea si este sê i sê faca procesu criminalu. Dar prin acésta domni tornara oleu in focu, cá-ci indata in sér'a urmatória tóte femeile inscenara o asemenea manifestatiune si mai grandiosa.

× (*Denumiri.*) Dlu Alesandru Comanescu e numitu judecatoriu la Alba-Iulia, — dlu Heletea notariu la tribunalulu din Satu-mare, — si dlu L. Ciato notariu la trib. din Turda.

*** (*Unu parinte fara anima.*) La Timisiór'a nu de multu se inmormentá unu baiatielu, pe care insu-si parintele seu lu-omori. Sermanulu copiasiu suferindu de ferbintiela, cerú mai de multe ori apa rece de la parintele seu, care siedea la patu. Acest'a pana la unu timpu i-a totu datu, dar in urma si-perdú rabdarea. Baiatielulu incepú a plange, la ce tatalu seu intr'atâta se enfuriá, incâtu i lovi capulu de parete. Baiatielulu mori.

*** (*Junimea romana din Sarvasiu*) a incheiatu siedintiele societâtii sale de lectura cu urmatoriulu programu : Paulu Mladinu stud. VII cl. a declamatu poesia „Nu desperati!“ de Iosifu Vulcanu, — Georgiu Dimitrescu stud. VII cl. a declamatu poesia „Dedicatiune“, de Iulianu Grozescu, — Silviu Suciu stud. VII cl. ceti opulu seu propriu : „Remani cu Domnedieu!“ — Paulu Felnecanu stud. VI cl. declamâ „Amorul si patria“, de I. C. Dragescu, — Teodoru Suritiescu stud. VII cl. asemenea poesia sa propria „Tendintia nóstra.“ Societatea a tienutu 16 siedintie,

in aceste s'au cetitu 14 opuri si s'au tienutu 22 de declamatiuni.

⊙ (*Ministrulu Lónyay*) in 15 juliu va plecá la o scalda din strainetate.

** (*O anecdota picanta*) se vorbesce de câte-va dile. Unu june furá orologiulu unei dame, cu care culetori intr'unu omnibus. „Dar nu l'ai observatu“, — intrebá de ea unu oficialu de la capitánatu. „Ba observatu cum se alipi de mine“, — respunse dam'a. — „Si dta totu-si nu i-ai graitu nimica?“ — „Eu credeam, cá dinsulu vré sê-mi faca curte“, — respunse ea ficsandu-si ochii in josu.

‡ (*Morti.*) Grigoriu Mihali, canonicu in Blasiu, la 28 jun. in etate de 68 ani. —

Literatura si arte.

⊙ (*„Albu séu Rosiu?“*) — comed'ia in unu actu de Iosifu Vulcanu, precum ni se scrie de la Bucuresci, fu reprezentata in teatrulu celu mare de sub directiunea dlui Pascaly. Pies'a, jocata cu multa verva si iubire, fu fórte bine primita si gustata de unu publicu numerosu. Acésta e prim'a piesa, cu care unu autoru de dincóce de Carpati a debutatu pe scen'a de la Bucuresci.

** (*Co in locu de cu.*) Fratii nostri de peste Carpati au datin'a curiósá, cá déca esu din tíer'a loru, — ma si a casa, déca scriu in o limba straina, — indata si-schimosescu numele: Astu-felu terminatiunea *scu* la ei totu-de-una se preface in *sco*. Nu de multu ese la Bucuresci o fóia francesá intitulata: „L'alliance latino-slave“, — care escelezá in secature de aceste. Redactorulu ei este Baliano, gerantulu Slavescu, ér tipografulu Radulescu. In articoliu publicati aflámu nume ca Florescu, Scurtescu, Sioimescu, Boerescu etc. Dar nu ve faceti de risu, domniloru! Numele proprie in tóte limbile remanu nestramutate. Numai noi Romanii formámu esceptiune in contra acestei regule generale? Numai noi sê ni scriemu numele in tóte limbile altu-felu?

= (*La Husi*) a aparutu: „Regulile nuntiloru“, de Ionu Mârza.

= (*La Iasi*) a aparutu: „Schitul moldovenescu din muntele Atos“, pledória inaintea tribunalulu correctiunalu de Iasi, in procesulu intentatu de guvernul parintelui Nifonu.

= (*A mai aparutu.*) „Omulu fisicu, compositiunea si conservarea sa“, culegeri prelucrate de dlu Gr. Petescu. Pretiulu 1 leu.

= (*Romanu originalu.*) Diuariulu „Telegrafulu“ din Bucuresci a inceputu a publicá in foisórá sa unu romanu originalu intitulatu: „Negoitia.“ Autorulu inca nu e subsemnatu.

= (*Dlu Andreiu Cosma*) a scosu la lumina in Buda urmatoriulu opu: „Instructiune la tractarea si intrebuintiarea globulu pamentescu pentru invetiatiunii ruráli“, prelucrata dupa Pavelu Gőnezy. Pretiulu 30 cr.

Din strainetate.

** (*A nóu'a consórtie.*) Unu medicu germanu, care nu de multu s'a asediatu in statulu Indiana din America de miédia-nópte, de curendu a statu a nóu'a óra inaintea altariulu ca mire, de óra-ce in decursu de 11 ani mórtea i-a rapitu optu socii. Ceea ce este si mai curiosu, dinsulu cu tóte cele nóue muieri ale sale s'a cununatu in acel'a-si fracu. — Se vede, cá pe acolo nu croitorii de la noi facu fracurile!

** (*Adunarea diuaristiloru germani*) in anulu acest'a se va tiené in orasiulu Bresslau in dílele 27—29 juliu. O adunare generala a diuaristiloru romani, inca este fórte necesaria, inse in impregiurárele nóstre actuale nu avemu nici o sperantia sê se póta tiené. —

** (*Si la mórte in unire!*) Ist ríor'a s'a intemplatu in orasiulu Caracas, in America. Unu tineru mulatu, don Figuela, iubiá pe spaniól'a Angelina M. Spaniól'a inse remase rece la declaratiunile lui de amoru, si si-intinse man'a aeronautulu Raesworth. Junele mulatu erá desperatu, si in desperatiunea sa merse a vedé si dinsulu o productiune a fericitulu seu rivalu. Acest'a chiar avea sê se innaltie cu balonulu, dimpreuna cu soci'a sa. Nevést'a se aflá deja in corabióra, ér barbatulu tienendu funiele voiá sê sara si elu acolo. In momentulu acest'a inse don Figuela sari langa nevéstá in corabióra, si taiá funiele cari de acolo atêrnau catra barbatu. Balonulu se innaltia la momentu, mulatulu amorosu dimpreuna cu nevést'a se urcara in aeru, ér barbatulu remase josu. Balonulu totu se innaltia, cá-ci mulatulu totu lapedá din elu la greuminte. — Atunce elu se apropiá de nevést'a adorata, si — urmá o scena infioratória. Nevéstá sari din corabióra, si apucandu funi'a se tiené de ea in aeru la o innaltime cumplita, — pana ce — dimpreuna cu balonulu — disparú din vederea publiculu.

** (*Cununia in inchisóre.*) La Paris François, care pe timpulu domnirii comunei erá directorulu inchisórei Roquette, si care mai tardú pentru ucidere fu condamnatu la mórte, la 25 juniu s'a cununatu in inchisóre cu amant'a sa, spre a legitimá cei doi copfi ai acesteia. Amant'a lui, dómn'a Grandel, care fu inchisa dimpreuna cu dinsulu, fu eliberata. Publiculu fu compusu numai de individii necesari la asemene actu. Candu maire-ulu rosti cuvintele: „V'ati insofitu in numele legii“ — portile inchisorii se deschisera. — Acésta formalitate e neapertu de trebuintia pentru legalitatea casatoriei. La acestu actu fu adusu si copilulu de câte-va luni alu dómnei Grandel, nascutu in inchisóre.

‡ (*La Berlin*) e asié mare lipsa de cvartire, încáu o multime de familie sunt silite a siedé in vagone.

‡ (*In Russia*) domnescu acuma trei plage fatale: secet'a, focurile multe, si cholera.

 Suplementu: *Novele de Iosifu Vulcanu*, tom. I. còl'a XVI.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

 Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.